

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., väczy körút 3.

Hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre . . . . . „ 3.50
Negyedévre . . . . . „ 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom: Már ébrednek. — Egy a sok hamissága közül. Mardochai Hajehudi-tól. — A pokol a középkori zsidó költészetben. Eredeti értekezés. (Tárczocikk.) Irta: Dr. Kecskeméti Lipót. — Jellinek Henrik. Arczkép El. S.-től. — Szellemszökrák a rabbinikus irodalomból. (96. sorozat.) Talmudistától. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hírdetések.

Már ébrednek!

A miskolczi aut. orthodox hitközség előjárósága f. hó 18-án gyűlésre jött össze, hogy az új vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézendő üdvözlő feliratot megfogalmazza. Az előjáróság több tagja ezt az alkalmat fel akarta használni arra, hogy a község elégedetlenségének, megbotránkozásának adjon kifejezést a központi vezetés, illetve ennek a magyar zsidóságra nézve veszedelmes működését illetőleg.

Többen azt indítványozták, hogy a hitközség tárja fel a miniszter előtt az orth. közvetítő bizottság fejének visszaéléseit és a pártra gyakorolt kimondhatatlanul káros befolyását, a mi nek eredménye feltétlenül az lenne, hogy a miniszter, meggyőződést szerezve ez állítások szomorú igazságáról, maga nyulna belé a darázs-fészékbe, a mi végre megmozdulásra bírná az orthodox pártot és tiszta és érdekének megfelelő vezetésről gondoskodnék, melyre az eddigi vezetés után oly annyira szüksége van.

Voltak azonban, kik kételyeket támasztottak az iránt, helyesen van-e megválasztva az idő, hogy ezekkel a gravaminákkal éppen ez alkalommal forduljanak a miniszterhez; mások me int azt véleményezték, hogy a miniszterhez ezekkel a panaszokkal egyáltalában nem opportunus fordulni, éppen az orthodoxia érdekében nem. Ilyen panaszokból nagy »chilul hassém« (botrány) támadna, mi a pártnak nagy kárára válhatik. Inkább ajánlják, hogy a miskolczi orth. hitközség körlevelet intézzzen az összes orthodox hitközségekhez, hogy gyűlésre összejöjjenek, hogy a vezetés megváltoztatásáról tanácskozzan

n a k. Hangot, mely védelmére kelt volna a jelen vezetésnek, nem hallottak.

Hosszabb és élénk vita után megállapodtak abban, hogy az üdvözlő feliratban egyenesen panaszt nem emelnek ugyan, de kifejezést adnak megbotránkozásuknak, hogy a központi vezetés haszonleső, lelkiismeretlen célokból a felekezet feldarabolását és egymástól való eltávolítását rendszeresen üzi, miáltal minden fejlődés és javulás meg van gátolva, továbbá, hogy a szabályrendeletet, mely ellen a közvetítő bizottság fellázította az orthodox hitközségeket, a miskolczi orth. hitközség igenis üdvösnek és jónak találja; mert a rendet és a pártok közötti békét, melytől a központi vezetés annyira irtózik, igenis óhajtja, szükségesnek tartja.

Az ezek után megszerkesztett üdvözlő felirat így hangzik:

Nagyméltóságú miniszter ur!

Kegyelmes urunk!

A miskolczi autonóm orthodox izraelita anya-hitközség előjárósága mai napon tartott ülésében őszinte lelkesedéssel vévén tudomásul Excellentiádnak m. kir. vallás- és közoktatási miniszterre történt kineveztetését, azon egyhangú határozatot hozta, hogy Excellentiádhoz ezen alkalomból anyahitközségünk összeségének igaz örömét kifejező üdvözlő felirat intéztessék. Midőn tehát ezen legmelegebb üdvözlőtünkkel Nagyméltóságodhoz közvetlenül fordulunk, tesszük azt, azon bensőséggel, melyet Excellentiádnak eddigi fényes közpályáján tanusított működése iránti mély rokonszenvünk sug; tesszük azon megingathatlan bizodalommal, melylyel Nagyméltóságodnak a hitfelekezeteket oly kiváló módon érintő bölcs kormányzata iránt eleve is viseltetünk.

Hitfelekezetünk jelen helyzetében, hol a **létező erkölcsi és anyagi erők önző érdekek végett mesterségesen szétrobbantotnak**, fáj-

dalmasan esik nekünk, hogy a modern állam követelményeinek hitfelekezetünk oly mértékben nem tehet eleget, mint azt a közmívelődési igények és vallásfelekezetünk tagjainak a magyar nemzet kulturális törekvése iránt való benső részvéte és az egymáshoz való tartozandóság élénk érzete megkívánja.

A hitközség ingatag alapján — mint azt népiskoláinknál fájdalmasan tapasztaljuk — az oktatási és egyéb intézmények nem verhetvén gyökeret, azon édes reménynek bátorkodunk kifejezést adni, hogy Nagyméltóságod dicső elődjének a legközelebb multban tett és az **administratióra üdvösen kiható rendelkezéseire fogja nagyrabecsült figyelmét fordítani; főképen pedig azon okokat lesz kegyes megszüntetni, melyek a felekezet belső békéjére zavaróan hatva, utját állják annak, hogy hitfelekezetünk önmagához és az állam védő keretéhez méltó módon fejlődhessenek.**

Azon államférfiúi bölcsesség, mely Nagyméltóságodnak működését eddigi pályafutásán jellemezte, bizalommal tölt el bennünket aziránt, hogy **hitügyünk végre az eddigi rendezetlenség ingadozó hullámairól végre szilárd talajra helyezkedhetik, és a vallás követelte rend és béke-aerája előtte megnyilik.**

Nagyméltóságodnak ennek előmozdítására és a

haza felekezeti és közmívelődési ügyeinek élére vitelére irányított működésére Isten áldását kérjük.

Kelt Miskolczon 1888. évi október hó 18-án az orthodox izr. anyahitközségének tartott üléséből alázatos szolgálja

a miskolczi izr. anyahitközség előljárósága nevében

Grünfeld Ödön s. k., elnök.

Fischmann s. k., hitk. jegyző.

Üdvözöljük e bátorságáért a miskolczi orth. hitközséget; üdvözöljük mint kezdeményezőt a romlás és rothadás elleni harcban. Reméljük, meg fogják érteni szavát az ország többi orthodox hitközségei és csatlakozni fognak hozzá a legszentebb érdekeikért való küzdelmükben. Ideje, valóban legfőbb ideje, hogy orthodox testvéreink táborukat megfertőztető vezetéstől való megtisztításához hozzá lássanak!

Egy a sok hamissága közül.

Az orthodox közvetítő bizottság fondorlatos elnöke, erősen megtépett reputációját kireperálandó, az e hó 10-én az új vallás- és közoktatásügyi miniszter üdvözlésére a fővárosbajött orthodox vezérférfiak előtt csak tőle kitelhető, egy ép oly ügyes, mint ravasz komédiát hozott színre. A jelen voltak — mert a bohózat jelesen volt játszva — annyira meg voltak hatva, hogy egyiknek sem jutott eszébe, hogy hiszen, a mit hallanak csak bohózat, és a ki előadja, a kép-mutatás nagymestere A százszor felültetett korifeusok

TÁRZA.

A pokol a középkori zsidó költészetben.

Irta: Dr. Kecskeméti Lipót.

(Folytatás.)

Mindeme szentirási hely alapján a Seol, a Pokol, az elkárhozottak birodalma s így ellentéte a mennyországnak, az Éden kertjének. Találunk azonban arra is bizonyítékot, hogy a Seol általánosabb fogalom volt ama tájéknak megjelölésére, a mely a lelkeket, a jókat és rosszakat egyaránt, befogadta a test elholta után. Világosan kimondja ezt Gen. 37, 35.: „Mert gyászolva kell lemennem fiamhoz a Seolba.“ Jákob fia után lemegy a földalatti országba. E szerint a Seol a szentírásnak Olam habbája, Túlvilága. Eredelileg tehát mindkettő, úgy a bibliai Seol mint a talmudi Olam habbá egyaránt befogadott tisztát és bűnöst, míg későbbi fejlődésökben specializálva lettek: a talmud Olam habbája az örök üdvösség hazáját jelzi, a szentírás Seolja pedig a gonosz lélek számára foglaltatott le. S míg amaz a földről (Éden) az égbe került, addig ez mindjárt létrejövésekor a föld alatt terült el. A jámbor lelkének elköltözésénél, a mint láttuk, a לִקְחָ (lókach) használtatik: isten magához fölveszi a Seolnál a יָרָד (jórád) ige alkalmaztatik, a mi leszállást jelent. Így Gen. 42, 38. és 44, 29:

„Leviszitek ősz fejemet búban a Seolba.“ Zsolt. 55, 16: „Élve szálltak le a Seolba.“ Ezékh. 31, 16.: „Midőn lesodortam őt a Seolba.“ Ezékh. 31, 17.: „Ők is leszálltak vele a Seolba.“ 32, 27.: „Leszálltak a Seolba.“

Péld. 15, 24. világosan megmondja, hogy a Seol alant terül el, hasonlóképen Ezajásban 14, 9.: így Jóbna is (26, 5.); a vizek alatt vannak a refaim, a Seolnak lakói. I. Sám. 28, 13.: Sámuel próféta szellemét az endori bűvésznő a föld alólidézi fel (עוֹלִים מִן הָאָרֶץ). Ezért használtatik a Seol helyet a בֹּרַי (bór: gödör, verem, mélység) kifejezés is, még pedig rendszeren szintén a jórád igével. Így! Ezékh. 21, 17., 32, 18, 24, 25, 29, 30 stb. Ugyanigy előfordul a Seol értelmében annak közvetlen jelzője, az אֶרֶץ תְּהוֹת, Alvilág, mint Zsolt. 63, 10.; תְּהוֹת אֶרֶץ párhuzamosan שוֹאָה-val; Ezék. 31, 16.: אֶרֶץ תְּהוֹת; 32, 18, 24: אֶרֶץ תְּהוֹת stb.

Ide jutnak az elkárhozottak, mint Ezékhielnél Assur, Élam, Edom királya, az Éjszak fejedelmei. A midrás is ide, e föld alatti birodalomba, juttatja az elkárhozottakat. Letaszítják őket a Pokol mélységes üregébe (Beth Hamidr. III. 67), Jalkut, Zsolt. 833.: „A gonoszok a mélységes Pokolba jutnak.“ Midr. Kóhéleth: „A gonosznak lelke alászáll a Géhinomba, mely a föld alatt terül el.“

A Kabbalában szó van kétféle Pokolról, mint kétféle Édenről is; egyik alant a földön volt, másik a mennyek-

ismét felültek vezérüknek és azzal a meggyőződéssel hagyták itt a fővárost, hogy — Szabatai Zewi mégis az igazi mesias!...

Évek multak, mióta a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban minden hitelét vesztett Reich Ignác keze által egyetlen intézkedés sem történt, melylyel létjogosultságát, irodája fennállásának szükséges voltát hivei előtt tényleg igazolni bírta volna, de azért, ha vidéki hivek vannak nála, Reich ur rendszerint roppantul el van foglalva. Jár-kél, lőt-fut, sűrög-forog és alig lehet vele beszélni. Ha ilyenkor azt kérdezi tőle a jámbor vidéki: — Hova megyen, Reb Iczig? — azt a titokteljes választ nyeri: a miniszterhez! — Honnan jön, Reb Iczig? — a minisztertől. — Kivel beszélt, Reb Iczig? — a miniszterrel. — Alantosabb emberrel Reb Iczig szóba sem áll, és ha a városnak egyik vagy másik végén Reb Icziggel találkozol, nyájas olvasó, a mint egyfogatujában ülve, egy zsoltárból ép azt a fejezetet morzsolja, melyet a szadogórai csodarabbi recipéje szerint akkor kell elmondani, mikor nagy ur elé megy az ember — Reb Iczig ilyenkor mindig a miniszterhez megy. A vidéki emberben elhal a lélekzet roppant respectusában és azzal tér vissza községébe, hogy: hál' Istennek! jó kezekben vannak letéve a „j'reim“ (Istenfélők) ügye. A meztelen valóság azonban az, hogy Reb Iczig igenis érintkezik a miniszteri szolgálattal, egynehány díjnokkal és irnokkal, hosszú utánjárással talán egy fogalmazóval is és tőlük megtudja milyen zsidófelekezeti, vagy községi ügyekről tett előterjesztést — az országos izr. iroda, hogy ezeket aztán, ha épen bele-

ben; ám később az Éden az égben lett elhelyezve mint mennyország s kapuja természetesen a szent földre nyilik; a Géhinom a föld alatt marad mint alvilág, ajtaját sokan ismerik, de hol itt, hol ott — a Tofeth völgyében, Tiberias meleg forrásainál, a világ déli részén, vagy Jeruzsálem mellett, avagy a pusztában stb — földözik azt fel.

A föld mélyében messze elterülő birodalom, vagy a világnak rejtelmesen borongós éjszakai része a midrás Pokolja. A jámbor lélek üdvözülve fölszáll az egekbe, a gonosznak lelke valamely ismeretlen, titokzatos, hideg és borzadályt keltő tájra fog jutni. hogy ott elzüllten élve, megszenvedjen földi gázságiért. Ott vannak a hónapok fagyos kamarái, ott a jégeső tárházai, ott füst kavarg. dér lep be mindent, sötétség borítja az egész határt, zúgó vihar dühöng végig a térségekben (Jellinek: Beth ha-Midrás II. 30.)¹⁾ Óriási birodalom ez, mely a midrás szerint (u. o.) 1000000705 évnyi kiterjedésű (אלף אלפים תש"ה שנים). E tájra kell a meghalt gonosztevő lelkének jutnia, mert hát az ég be nem fogadhatja, az az örök üdvösség hona, sem meg nem halhat, hiszen „az öröklét verméből ered — s mind végoka ő is örök léssen.“²⁾ Mi módon fog hát a gonosznak lelke bünhődni? Eljő a „halálnak borzadalmas napja“, a rettenet és iszonyat napja, midőn az

illenek az ő keretébe, ő általa kivitt dolgokként mütassa be embereinek. Mert tény, hogy minden felekezeti ügy, minden a zsidó községeket illető, a miniszterium által kiadott meghagyás, szabályzat, rendelet, vagy bármilyen intézkedés évek óta kizárólagosan az országos izr. iroda által kezdeményeztetetik és vitetik keresztül. Reich ur egynehány ilyen dolgról idejekorán értesült és, mint az ilyenféle gentlemanhez illik, magának annektálta az érdemet, hogy létrejöttek. Így tett ő, a „Talmud-Torah“ és a „Jesivák“ javára kiadott miniszteri rendelettel, így sok más intézkedéssel, mik ő reá joggal dicsőséget hozhattak volna hivei előtt, ha — ő általa jöttek volna létre; és így tett Reich Ignác ur az utóbb kiadott rendelettel is, mely a kóser hus ügyét rendező és mely a községekre nézve oly kiváló fontossággal bír.

S most rátérhetünk Reich Ignác urnak bevezetésünkben említett kitünően előadott hohózatára:

Az orthodox korifeusoknak csak néhány nappal való ideérkezésük előtt vették az orthodox hitközségek ép úgy, mint a congressusiak és statusquo-antebeliak a miniszternek a kóser husra vonatkozó említett rendeletét — az országos izr. iroda utján. Reich mindegyik arczáról leolvasta a kérdést: Oly tontos és épen a ritualis életet oly mélyen érintő szabályrendelet, miért kerül ki az orsz. izr. irodából, abból az irodából, mely tulajdonképen „a zsidó vallástól elpártolt neologok“ ügyét vezeti? — A ravasz Reich erre így vágta ki magát a hinárból:

— Ha azért volnék itt — szólt — hogy magamnak szerezzek dicsőséget és nem azért, hogy

Uristen kérdőre von minden lelket: be kell számolnia a léleknek földi életéről, cselekedetei meg lesznek mérlegelve. Az erény megkapja jutalmát,

„Feszítsd meg erődöt
Kérni teremtdöt,
Keress erényt,
Légy te szerény,
Igy tán el léssz rejtve,
Ha dul az ur gerje,
S ragyogsz mint az égbolt kékje,
Mint a kelő nap reggfénybe,
A kegy napja reád ragyog,
Szárnyán irok és balzsamok.“¹⁾

Ez a tiszta léleknek jövődől dicsőfénye. Ám a bünös elkárhozik; mind e boldogság nem juthat az ő osztályrészésül. Nincs számára menekvés.

A bíró ott könyörtelen, az ítélet szigóru. A késői megtérés el nem hártja a fenyegető veszélyt.

Semmi bánat,
Sem sajnálat
Hütlenségre nem használhat,
Ha rád bün és vétek áradt, —
Büntetésük ottan nyerik,
Kik az istent elfeledik.“²⁾

A talmud és midrás megjelöli s részben le is írja a helyet, hol az elkárhozott lelkek végigszenvedik a halál

¹⁾ Ez értekezésben „B. h. M.“ alatt idézve.

²⁾ Sal. ibn Gabirol, Kether Malk.

¹⁾ Bachja, Rel, Poesie 18.

²⁾ U. o.

mint az Örökkévaló legcsekélyebb szolgálja szent vallásunk (értse az orth. zsidó „hitfelekezet“ vallását) fölött öröködjem, hogy hitetlen ellenségeink (értse a congressuspárti és status-quo-ante községeket) azon csorbát ne ejtsenek: akkor nem is tűrném, hogy Isten segítségével általam szerzett vívmányokból más valaki vindikáljon magának érdemet. De én nem vágyom dicsőség után, csak a jót akarom elérni és azt, mi az orthodoxok szent vallásának hasznos. Ez a szabályrendelet az; és ez nekem elég. Tudja itt mindenki, és tudják a miniszteriumban is, hogy a rendeletet én initiáltam, én dolgoztam ki és én jártam utána, hogy keresztül menjen. Hogy aztán az országos izr. iroda elébb kapta ki, mint én, hogy az küldte szét a községeknek és hogy a dicsőség e miatt ő reá hárul, azzal én cseppet sem törődöm. Elég nekem a tudat, hogy Isten segítsége és nálam nélkül létre nem jött volna: Tudják, nemde — így folytatta Szabbatai Zewi, azaz Reich Ignác, — hogy a hengermalommal mily összeköttetésben állok (Reich ugyanis az összes orthodox hitközségeknek a hengermalomból küldeti szét a lisztet maczósra. Rabbijaival kimondatta, hogy egyedül ez a malom produkál ritualis lisztet. Ez a lisztüzlet Reichnak egyik legjövedelmezőbb foglalkozását képezi, melylyel ő és benfentesei a peszach előtti heteket, sőt hónapokat töltik el.) Eme malomnak a feje Burghardt, főrendi tag, egy befolyásos és nagy ur, ki Matlekovicznak, keresk. miniszteri államtitkárnak benső barátja. E nagy urat kértem fel, hogy az általam készített kóser hus tervezetnek nyerve meg Matlekovicot. Burghardt ezt meg is tette és a keresk. mi-

niszterium (Matlekovics) tervezetemet el is fogadta. Hogy ezt bebizonyítsam, ime a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak hozzám ez ügyben intézett leirata:

Reich tényleg fel is mutatott egy miniszteri leiratot, mely kézről-kézre járt és mely elhárított minden kételyt, megerősítette újból a fogytában levő hitet s megerősítette újból Reich Ignácot már ingattaggá lett állásában.

A felmutatott leirat ezeket tartalmazza:

28.269. szám. Vallás- és közoktatásügyi miniszteritől

Vonatkozással f. év augusztus hó 30-án 4945. sz. a. kelt felterjesztésére, a földmivelés- ipar és kereskedelemügyi miniszternek a kóserhus árusíthatása tárgyában kiadott szabályrendelet és valamennyi törvényhatóságához intézett körlevél egy-egy példányát tudomásvétel végett nzzennel megküldöm.

Budapest 1888 szeptember 29.

a miniszter meghagyásából

Gömöry Oszkár

miniszteri tanácsos.

A miniszter, ime, jegyzé meg ezután szerényen és jámbor lemondással Reich Ignác, az én felterjesztésemre hivatkozik. Kell e tehát még más bizonyíték, hogy a kóser hus rendelet az én műven volt? De én ezért nem reklamálom; maradjon a dicsőség ellenségeinknek, az enyim a teljesített szent kötelesség boldogító tudata.

Kinek juthatott eszébe ezután kételkedni még Reich Ignác integritásában? kinek juthatott eszébe kérdezni, hogy tulajdonképen milyen „előterjesztés“ az, melyről a kultuszminiszter Reich Ignácához intézett leirata szól? — elég volt a korifeusoknak a mit saját

utáni gyötrelmes életet. Ez az Édennek tökéletes ellentéte: a Géhinom, Tofet, Pokol. Mi ez? hol van? hogy néz ki? E kérdésekre a spanyol zsidó költészetben hiába keresnek a feleletet. Csak nagy ritkán fordulnak elő rávaló utalások: elmosódó vonások, a melyek világos képet nem birnak nyújtani. A jámbornak lelke élvezi az isteni fenséget, gyönyörködik a sechinában, a gonosz nem részesül ez üdvösségben, ki van zárva az égiek csoportjából.

„A szentélyben helyét meg nem kapja,
Mig eljő majd tisztulása napja.“¹⁾

Addig bolyong egymagában, kitéve a késői megbánás gyötrelmeinek.

„Ha szennyes volt, futhat hajtvá, üzve,
Ugy bolyonghat bösz haragba, tűzbe;
Mig tisztátlan, egymagában ülve,
Eltaszítva élhet ott elzüllve.“²⁾

Bővebb felvilágosítást nem nyújt a spanyol iskola a kárhozatnak e helyéről. Az éden itt letakart festmény, a géhinom alakot nem öltött képzelet. Benne csupán negatív meghatározásával találkozunk a gonosz lélek elkárkozásának: nem lesz részese a mennyei boldogságnak. Ennek meghatározásánál nem mert többé fellépni a midrás biztonságával. A midrás nyomdokába lépve csakis a

középkori olasz-zsidó költészetben talál részletesebb leírásra a Pokol, még pedig Immánuel Harominál, Olmonál és részben Zakutonál. Olaszországiak voltak, ismerték Dantét; Immánuel a nagy írónak kortársa és barátja volt. Így is érthető volna hát, miért éneklük meg egész terjedelmében a Poklot; miért mennek le oda s miért járják be zegézugát. Ámde Immánuel — a mint azt már az Éden tárgyalásánál is kiemeltük — a nagy olasz költőtől csak impulzust nyert; a minőnek a a poklot látja s a kiket a pokolban lát, az mind a zsidó s nem az olasz költőre vall; lépten-nyomon a midrási géhinomnak képe tükröződik munkájában. És festményéhez nemcsak a színeket kölcsönzi a midrásból, hanem a motívumot, művének szervezetét is. Nem Danténak Divina Comoediáját akarja az olasz-zsidó költő utánozni. A nagy mester műve mindenesetre hatással volt reá, de csakis annyiban, hogy — írjon a Pokolról és Paradicsomról. E jelenség nem áll elszigetelten a zsidó kultúra, a zsidók irodalmának történetében. Az arabs Hariri megírta az ő Makámait — a zsidó Al Charizi megírta az ő Tachkemoniját, megakarva mutatni, hogy a héber nyelv is alkalmas a Haririféle megcsodált makámák megteremtésére.

(Folyt. köv.)

¹⁾ Sal. ibn Gabirol, Kether Malknth.

²⁾ U. o.

szemükkel láttak, saját fülükkel halottak; meggyőződtek, biztak, ismét hittek és, mint a kik jól feleltek meg feladatuknak, boldogan hazatértek, míg Reich Ignác hasgörcsöket kapott — nevében.

Nézzük meg csak közelebbről a dolgot.

Reich Ignác tudvalevőleg Trefort miniszternek f. év jun. 21. kiadott híres rendelete ellen, mely sok tekintetben rendet csinál a községekben, s a mely többek közt meghagyja azt is, hogy anyakönyvvezetéssel rendelkező hitközség mellett fennálló másik hitközség az elébbinek fiókhitközségévé, illetve imaegyesületté válik, miáltal több orth. hitközség fiókhitközségeivé lettek statusquo, vagy congressusi hitközségeknél — háborút kezdett meg. Julius hóban az összes orthodox hitközségek Reich Ignácztól a miniszterhez intézendő petíció-mintát vettek, melyet annak idején (l. az „Egyenlőség“ 31. számát) közöltünk mi is és melyben a miniszter felkértek, hogy azt a szabályrendeletet vonja vissza; mert a miniszter azt csak azután adhatta ki, miután „a zsidó hitvallástól elszakadt neologok részéről“ mystifikálva lett, és miután ezeknek tervezetét elfogadta. Az orthodox hitközségek jó része (80) tényleg be is küldte Reichhoz a petíciót, melyet azonban mindez óráig a miniszternek át nem nyújtott, mert várja még a többi nyilatkozatát. Reich tehát semmi esetre sem barátkozhatott meg azzal a rendelettel, még kevésbé tehetett annyira magáévá, hogy épen ennek alapján egy másik tervezetet dolgozzék ki és nyújtson át a miniszternek szentesítés végett. Ezt Reich nem tehetette, legkevésbé az alatt, mialatt hitközségeit ama rendelet ellen lázította; — pedig a kóserhus rendelet — melyet Reich magáénak vindikál épen a magyulolt rendeletről támaszkodik, azzal tökéletesen egyetért, és paragrafusait arra alapítja.

Ime pl. a kóserhus rendelet 7. §§-a:

Mindazon jogok, melyeket ezen szabályrendelet az izr. hitközségek számára biztosít, az izraelita hitközségek székhelyein kívül fennálló izr. fiókhitközségeket és imaházi egyesületeket is saját területekre nézve megilletik.

Hogyan, ezt Reich Ignác írta? Reich Ignác elfogadta a „fiókhitközségeket“ az „imaegyesületeket“? Reich Ignác megtehetette azt, hogy azoktól az orthodox hitközségektől, melyek anyakönyvvezetéssel bíró statusquo, vagy congressusi hitközségek mellett fennállanak, ne részesüljenek a kóserhus rendelet nyújtotta kedvezményekben? Mert hisz az idézett §. ezt csak a hitközségek székhelyein kívül fennálló izr. fiókhitközségekre terjeszti ki, de nem a hitközségek székhelyein fennálló fiókhitközségekre, melyek mindenütt az orthodox párthoz tartoznak? — Ezt tehetette Reich Ignác, és még dicsekedhetett eme tetteivel, a nélkül, hogy pártja kiebrudalta volna; de hisz akkor ez a párt csakugyan megérdemli, hogy — Reich Ignác legyen a vezére!

Reich azonban dehogy tette mindezt. Nem tette egyszerűen azért, mert a kóserhus rendelet ép

oly kevéssé az ő műve, mint az a másik rendelet melyről ő maga mondja, hogy a gonosz neologok sugalmazták.

A kóser hus rendelet ugyanis, mint azt a legilletékesebb forrásból merítettük, a következő módon jött létre:

A pesti zsidó nagy hitközség ismételve panaszt emelt a visszaélések ellen, melyet bizonyos mészárosok részéről a kóser hus elárúsítása körül, de kiváltképpen héberbetüs czégtáblák által, melyek a zsidó közönséget könnyen félrevezetik, tapasztalt. F. é. június hóban a rabbiság egy tagja összeköttetésbe lépett az országos izr. iroda elnökével, Schweiger Mártonnal, a ki az ügyet a keresk. miniszteriumban forcirozta, hol Matlekovics Sándor államtitkár a kérdést, alaposan megbeszélendő, enquettet hivott egybe, melynek tagjai voltak: Matlekovics államtitkár elnök, dr. Schnierer. miniszteri tanácsos, mint osztályfőnök és dr. Ballay miniszteri fogalmazó, mint előadó. Ezenfelül jelen voltak az országos izr. iroda részéről Schweiger Márton elnök, dr. Simon József, mint az iroda titkára és mint a pesti zsidó nagy hitközség képviselője: Deutsch Sámuel, a hitközség alelnöke. (Reichnak és közvetítő bizottságának se hire, se hamva nem volt ott.) A hitfelekezeti képviselői leginkább két pontot hangsúlyoztak: először, hogy mészáros héberbetüs czégtáblát ki ne függeszthessen, ha erre a községtől engedélye nincsen; másodsor, hogy senki ritualis vágást ne végezhesen, ha az illető hitközség, illetve ennek rabbinatausa erre fel nem jogosította. Minthogy ezen értekezlet alkalmával különösen Schnierer miniszteri tanácsos kétségben volt aziránt, vajjon a zsidó ritualis metszés feltűnően különbözik-e más alakban való szokásos vágástól, (Arról volt ugyanis szó — a mi el is fogadtatott — hogy az a mészáros megbüntetésé, ki, a nélkül, hogy erre fel volna jogosítva, mégis ritualis módon végezteti a vágást, mire a miniszteri tanácsos azt a kérdést vetette fel, hogy oly feltűnően tér-e el a kétféle vágás egymástól, hogy az egyik módot sohasem lehet a másikként feltüntetni?) az orsz. izr. iroda jelen volt tagjai és a rabbiság egy tagja f. évi július 6-án délelőtt 9 órakor dr. Schnierer és dr. Ballayval kimentek a pesti közvágóhidra, (Reich Ignácot itt sem látta senki) hol behatóan megsejlelték a ritualis metszést és a közönséges vágást és csak miután a miniszteri tanácsos tökéletesen meggyőződött, hogy a kétféle vágás közt szembeötlő a különbség, fogadta el az orsz. izr. iroda javaslatát. A keresk. miniszterium hozzájárulás végett áttette a szabályrendeletet a belügy- és a kultusz-miniszteriumhoz; ez utóbbiban azonban már akkor nem volt sem miniszter, sem az illető osztály főnöke. Szabadságon voltak. Reich, (mert itt kezdődik az ő szerepe ki azon összeköttetéseknel fogva, melyeket — mint fenn említettük — a miniszterium alantass közlegeivel fenntart, a beérkezett szabályrendeletéről értesítve lett és azt az illető tisztviselőtől,

ki különben sem tudta, mit kezdjen a ritualis zsidó dolgokat tartalmazó actával, azon megjegyzés mellett, hogy ez az ügydarab ugyis ő hozzá tartozik, elkérte — véleményezés végett. Aug. 30-án be is nyújtotta véleményét, melyben az intézkedést helyesli. A miniszter már csupa udvariasságból is reflektált erre a véleményezésre a szeptemberben Reichhoz intézett, tennicitált leiratban. Ezt a véleményezést értette ugyanis a miniszteri értesítés a „felterjesztés“ kitétel alatt, melyből a ravasz mesiás azt magyarázta ki a korifeusok előtt, hogy a szabályrendelet tulajdonképen az ő műve.

De miért mondjuk el mindezt?

Mert romlást és gyalázatot látunk benne, hogy egy nagy pártügyei vezetése ilyen kezekre legyen bízva, mert felnyitni akarjuk azok szeméit, kiket az álpróféta ámitásai, hazugságai és csselfogásai eddig félrevezettek. Nem a „hithü“ zsidóság fennmaradása, hanem a saját fentartása a cél, mely ezt a magyar zsidóságra oly végzetes embert vezérli. S mert saját fentartása annál biztosabb, mennél nagyobb az ür, mely zsidót zsidótól elválaszt, ezért s csak ezért fáradhatlanul működik a felekezet feldarabolásán, a mi, ennek végtelen kárára — fájdalom — sikerült is neki. A hazugság azonban ha fenn is áll egy darabig, örökké nem tarthat, végre is leálczázzák és a félrevezettek is belátják tévedésüket.

Ideje, hogy az orthodox-párt lerázza nyakáról a szégyenletes nyügöt, mely eddig csak kudarcot és szégyent hozott számára; ideje, hogy tisztességes és lelkiismeretes vezetésről gondoskodjék.

Mardochai Hajehudi.

Jellinek Henrik.

— Arczkép. —

Most, hogy a fővároshoz a környékét viczinális vasutak útján egyre-másra kapcsolgatják és fennen hirdetik az előnyöket, melyek ez által Budapest környékére, sőt magára az ország szívére is haramolnak, azt hisszük, nem lesz érdektelen, ha ama fértiuról, kinek ebben a kezdeményező és legfőbb rész jutott és kinek nevével ott találkozunk mint egyik első előmozdítóval minden nemes és jótékonycélú nagy actióban („Segítség“, „Jó szív“) t. olvasóink kezébe fotografiát adunk.

Jellinek Henrik, bár már fél decennium óta áll a főváros egyik kiváló vállalatának élén, alig mult 35 éves. Atyja, Jellinek Mór, ki testvére volt a híres bécsi hit-szónok- és tudósnak, Dr. Jellinek Adolfnak, a budapesti közuti vaspálya-társaság igazgatója és anyja szül. Fuchs körülbelül 39 éve hogy Ungarisch-Bródból a fővárosba kerültek, és fiuk Henrik már itt látta meg a napvilágot és tanulmányait is, a gymnáziumiakat és kereskedelmieket, itt végezte kitünő sikerrel. Az érettségi vizsga után, alig husz éves korában, egy már azóta rég megszűnt bankházban nyert állást. Eközben létrejövén a közuti vaspálya-társaság, melyet atyja tervezett és létesített, a 22 éves

ifju ennek szolgálatába állt; de nem az atyja aegise alatt haladt, hanem kitartó munkával, ernyedetlen szorgalommal évek multán vivott ki számottevőbb állást. Az öreg Jellinek hadi lábbon állt avval a modern betegséggel, mit úgy hinak, hogy protekció, s azt, minden megszólást elkerülendő, különösen fiávní szemben kellett szem előtt tartania.

Am e körülmény nem csüggesztette el a törekvő ifjut, sőt inkább sarkalta, hogy fokról-fokra emelkedjék mignem atyja mellé mint vezértikár került, hogy azután atyjának 1883. évi Junius 13-án történt halálával — a társaság intéző tanácsa „vezér-igazgató“ czímmel az atyja által megalapított vállalat élére állítsa. Ezen idő óta, tehát több mint 5 éve van Jellinek Henrik kezében annak a nagy fővárosi vállalatnak a vezetése.

Ebben ismertetem e tevékeny és törekvő férfiú előéletét, hogy most a fővárosi közuti vaspálya-társaság érdekében kifejtett működésének — lapunk szük teréhez mért — rövid méltatását adjam s ezáltal ha magamra vonom is a szerénységéről ismert Jellinek Henrik neheztelését, legalább t. olvasóimtól szerezzek kárpótlást azért, hogy evvel az arczképpel nekiök kedveskedni módot kerestem.

*

A fiatal vezérigazgató ezen állásban az 1884. évi márcz. 10-ikén megtartott közgyűlés alkalmával tünt fel, midőn ugyanis évi jelentésében, az intéző tanács és a részvényesek méltó meglepetésére, a budapesti közuti vaspálya-társaság jövőbeli működésének teljes programját fejtette ki. Ez a program nemcsak a közel jövő terveit ölelte fel, hanem már olyanokat is, melyeknek megvalósulása csak a mai napok eredménye.

Az 1885-iki orsz. kiállítás érdekében már 1883-ban megkezdte a működést. A központi pályaudvarhoz, a versenytérhez, az Arena-uthoz vezető új vonalak építése és összekapcsolása a már meglevő városligeti állomással, mi által egy, a városligetbe vezető, másik vonal nyílt meg, az ő műve s hogy a közuti vaspálya-társaság a kiállítási év kolosszális követelményeinek egészen n.egtudott felelni, Jellineknek eléggé nem méltányolható érdeme. Hiszen a kiállítás tartama alatt a forgalom valamennyi vonalonállandó növekvésben volt és voltak vonalok, melyeken egy-egy napon 250.000 ember fordult meg. Ennek daczára, sem kocsiban, sem lóban nem volt hiány és a közlekedés teljesen akadály nélkül járt.

Az új temetőhöz vezető pályával Jellinek Henrik már évek óta foglalkozott s a fővárosi tanács még 1883-ban értesítette őt, hogy Rákos-Kereszturi temető mellett új temetőt szándékozik nyitni és hogy belügyminiszteri leirat a szegényebb osztály iránt való tekintetből közuti vaspályával akarja összeköttetni. Jellinek az erre benyújtott memorandumában beható fejtegetés alapján elvben elfogadta az új temetői pályát, de felhívta a figyelmet mindama nehézségekre, melyek e terv kivitelének útjába kerülnének így például a felekezetek iránt való tekintetre, a mi más pályáknál természetesen mit sem változtat az ügykezelésen. Hogy Jellineknek mennyire igaza volt a nehézségek tekintetében, bizonyítja az a

körülmény, hogy a fővárosi tanács, ámbár más társaság ajánlatát is bekérte, maig sem tudott ez ügyben végleg dönteni, s. vagy ama másik társaság elfogadhatlan feltételeit lesz kénytelen aláírni, vagy pedig újra a Jellinek projektumához fordulni.

A fiatal vezérigazgatónak kiváló érdeme a vonalszakaszok fokozatos meghonosítása, mi által a nagy közönségnek módot nyújtott, hogy csekélyebb összegért is kényelemhez jusson, az ezáltal nagyobbá lett személyforgalom utján pedig a társaságnak hálájára tette magát méltóvá.

A zugligetbe vezető második pálya lerakása, mi a forgalmat megkétszerezi, sőt megháromszorozza, a zugligetbe pompás pályaudvari fasor, mind Jellinek Henrik műve.

A mi Jellinek nevét egy maga is a főváros legérdemesebb embereié közé emeli: a viczinális vonatok kiépítése. A kiszámíthatlan előnyöket biztosító eszme is igazgatóságának első évében fogamzott meg benne, hogy Budapestet jó volna viczinális vasuti hálózattal körülvenni. Az eszme eleintén kivihetlennak tetszett, de ma? Ma a válasz már az, hogy a tervezett viczinális vasuti hálózat már egészen ki van építve. Három felől: Soroksár-Haraszti, Czinkota és Szent-Endre felől ma már naponkint körülbelül 30 vonat érkezik a fővárosba.

A ki mindezt létesítette, azt a férfit e vonalak megnyitásakor méltatták a fővárosi napilapok. Nekem hát, természetesen, édes-kevés hozzátenni valóm lehet s csak pusztán azon akadok meg, hogy olyan ember, ki a főváros érdekében annyit tett, mint Jellinek, még mindig nem került a város atyjai közé.

*

Jellinek Henrik, a közuti vaspálya-társaság vezérigazgatója, s a főváros egyik legérdemesebb alakja eléggé kiviláglik e vázlatos vonásokból is, amint csendesen munkálkodik a közjó érdekében. De mint magán ember, mint gyermek, mint rokon is elég érdekes alak arra nézve hogy bemutassam.

Jellinek Henrik amilyen csendben testesit meg nagy dolgokat a közjó érdekében, olyan zajtalanul fárad egyesek javáért. Özvegy anyját imádja és kevéske szabad idejét mind neki szenteli. Testvérével együtt, a mézesajku Dr. Jellinek Arthur orsz. képviselővel, legfőbb törekvését képezi, hogy imádott anyjának örömeiket szerezzen és napjaikat megédesitse. A jótékonytságot úgy gyakorolja, amint az — büszkén mondhatjuk el — csak igaz zsidótól telik, ki a jót csak azért teszi, mert jó, s a könnyeket, nem azért törli le, hogy abban ragyogtassa hirnevét... Szükölködő nem hagyja el lakását segély nélkül, és számtalan tápolásra méltó szegény áldja lába nyomát. Ilyen a nemes jótévő!

A szépnek és jónak igazi barátja. A művészet és irodalom lelkes hívet lát benne. Azonkívül a fiatal tehetségeknek, kik erre szorulnak, lelkes és bőkezű Maecenosa.

Ei. S.

Szellemszikrák

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Hajnali felhők meg nem ijesztenek bennünket, félünk azonban az esteli felhőtől.)*

*

Pacha a legjobb ételeket főzi a férjének, csak-hogy mielőtt lakomához ülne ura, addig szidja, pizkolja, mig elmulik étvágya.

*

Azt hiszed, hogy mert te hust adsz neki, holott ő neked csak lencsét adott, a jótéteményt dusan visszafizetted. Csalódotl. Lencsét adott, de el é b adta, mint ahogy te adhattál volna neki valamit és ezt visszafizetni nem oly könnyü.

*

A könnyeket, miket jó ember halálán ontasz, az Örökkévaló megolvassa és elhelyezi kincseskamrájába.

*

A nehardeai főiskola hirneves elnöke halálánál ezekkel a szavakkal kezdette gyászbeszédét első tanítványa: Tegyük nappallá az éjjelt határtalan gyászunkban a férfit fölötte, ki szintén nappallá tette az északát.

*

Az alefbész [alphabet] is arra tanit, hogy mindig előljárjon a hetvenes és csak azután következék a nyolczvanas.**)

*

Vezekelj, fiam, de még abban a korban, mikor még erőd volna vétkezhetni is.

*

A kinek nincs szüksége embertársai segélyezésére, és mégis igénybe veszi azt, meg nem hal, mielőtt almizsnára igazán rá nem szorulna.

*

Meg ne sértsd a szegényt, midőn segélyt nyújtasz neki. Ilyen „jócselekedet“-ekkel inkább egyengeted utadat a pokol, mint a paradicsom felé.

*

Feltartóztathattad volna szomszédod szerencsétlenségét, és nem tetted: Isten olybá számítja ezt neked, mintha szerencsétlenségébe egyenesen te döntötted volna.

Talmudista.

*) Azaz: fiatal korunkban vissza nem riadunk akadálytól, bajtól; de megijedünk a veszélytől, ha éltünk aikonyát értük el.

**) A Szóhár eme mondásának ez a magyarázata: A héber alphabetben el é b jön az Ajin (י) s utána következik a Pé (פ); az el é bbi számértéke 70, az utóbbié 80; az Ajin héberül „szem“-et (a betü valószínűleg alakjától vette e nevét, mely egy szempárhoz hasonlít), mig a Pé „száj“-t jelent; (mit szintén alakjának köszönhet, mely hasonlít két nyitott ajakhoz, melyek közt a nyelv látható. Az ékirásos héber betük közt (k'szav assirusz), melyek eredetileg használatban voltak, az Ajin és Pé még inkább hasonlít a szemhez, illetve a szájhoz.) A Szóhár már most ezt tanítja: El ő zze meg mindig a hetvenes, azaz az Ajin, mely szemet, a nyolczvanast, azaz a Pé, mely szájt jelent. Vagy még világosabban: El é b l á s s o n s z e m e d, csak aztán beszéljen szád. Gy ő z ő d j é l m e g e l é b b a d o l g o k m i v o l t á r ó l és csak aztán nyilatkozzál fel ő l ü k.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **oct. végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre	6 frt — kr.
fél évre	3 frt — kr.
negyed évre	1 frt 50 kr.

**Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala**

Budapest, Váci-körút 3. sz.

Naptár.

Vasárnap (1888 október hó 28) 5649 marchesvón hó (30 napos) 23., hétfő 24., kedd 25., szerda 26., csütörtök 27., (jóm kippur kótón), péntek 28., szombat 29. napja. Muszáf előtt bejelentik a kiszlav chódest (m'vorchin hachódes), melynek első napjai (ros-chódes) vasárnap és hétfő. Hetiszidra: **Tóldosz.**

H I R E K.

— **Ő Felsége, a király** a fővárosi szegény gyermekert-egyletnek, melynek Ő Felsége alapító tagja, magánpénztárából **1000** forintot adományozott.

— **A pesti izr. nőegyletnek** legutóbb tartott választmányi gyűlésén felolvasták a lefolyt három havi működésről szóló jelentést, melyből kitűnik, hogy a pesti izr. nőegylet minden évben fényesebben bizonyítja be, mily áldást terjeszt működésével mindenfelé. Az a számos szegény tanuló, ki egyedül neki köszönheti, hogy tanulmányait folytathatja, bevégezheti s nem lesz a társadalom ingyenélőjévé, talán a legszebbike eme bizonyítékoknak. Szegények segélyezésére, kik ezt esetről-esetre kérték, 2381 frtot, havi rendes segélyezésekre 1394 frtot, negyedévi lakbérre 948 frtot, gyermekágyasok segélyezésére 85 frtot, összesen 4808 frtot költött a nőegylet. Az árvaházban tartózkodó 51 teljesen elárvult leánynak 2710 frt és 40 krt, az árvamenhelyben felvett 34 félig elárvult leánynak 1206 frtot és 70 krt, és a részint övéiknél, részint idegen családoknál ellátott 21 árvának 398 frtot, összesen tehát 106 árvagyermeknek 4214 frtot és 10 krt juttatott a nőegylet. — Az egyesületi népkönyhában ezen három hónap alatt 24.851 személy étkezett, ezek közül 2994 — legtöbbszörre tanulók — ingyen. A népkönyha részére való kiadások 2233 frtra és 2 kr-ra rugtak, s az összes kezelési költség a nevezett 3 hónap alatt 11,355 frtot és 12 krt tesz ki. A beérkezett jelentékenyebb adományok

ezek: Spitzer Gerzsonné hagyománya 5000 frt, Fürst Ödön és Neumann Dánielné alapítványa elhunyt szülei emlékére 1000 frt, alapítvány bold. Schweiger Mártonné emlékére 1000 frt, Strasser Fanny és családja alapítványa elhunyt férje, bold. Strasser Alajos emlékére 1000 frt, Machlup Ede és neje alapítványa ezüstmenyegzőjük alkalmából 1000 frt, Heidelberg Mór és neje alapítványa Eisler Nina emlékére 1000 frt, egy ismeretlen (Brüll Anna által) 100 frt, Wechseltmann Ignác lovag 100 frt, Wahrmann Mór 100 frt, Kohner Károly 100 frt, Neuschloss Emil 100 frt, Guttman-Fischl 50 frt, Beer Salamon és neje 50 frt és Brüll Ármán 50 frt. A segélyző-osztály részére: Neuwelt Babetta ajándéka elhunyt férje emlékére 1000 frt, özv. Kern Teréz ajándéka fia esküvője alkalmából 200 frt, dr. Rosenberg Gyuláné ajándéka 100 frt, Jellinek Henrik alapító ajándéka 100 frt, Schrecker F. alapító járuléka elhunyt anyja emlékére 100 frt, Wahrmann Mór 100 frt, Wolfner Gyula 50 frt, Beer Salamon és neje 50 frt. A népkönyha részére: Neuwelt Babetta alapítványa elhunyt férje emlékére 500 frt, Strasser Fanny és családja alapítványa elhunyt férje emlékére 200 frt, Brüll Anna alapítványa 100 frt, Wolfner József 50 frt. A választmány régi érdemekben gazdag tiszteletbeli tagjának Trefort Agost miniszternek elhunyt alkalmából öszinte részvételnek jegyzőkönyvileg kifejezést adott s a választmány helyeslőleg vette tudomásul az elnökség ama jelentését, hogy a nagy halottnak ravatalára az egylet nevében koszorút helyezett s a gyászoló családhoz részvét-iratot intézett.

— **A brüsszeli világkiállítás és a zsidók.** A brüsszeli nemzetközi bíráló bizottság főtanácsa megállapította minden nemzet kiállítói részére a díjakat. Hazánkból diszoklevelet nyert 43, aranyérmét 59, ezüst érmét 42, bronzérmét 39 kiállító. Hítsorsosaink közül diszoklevelet nyertek: Fischer Ignác majolikagyáros, Kohn Jakab és József hajlitott butorok gyártói, Brachfeld Szigfrid divatárkereskedő, Bayersdorff és Biach erdőbirtokos cég, Guttman S. H. erdőbirtokos cég. Mindezek versenyen kívül állottak, mert a jury tagjai voltak. Diszoklevelet kaptak még: König Izidor műasztalos, Bayerthal és Lévy, Sorger Jakab erdőtermelő, Eszék. Aranyérmével jutalmazva: Goldberger Sámuel és fiai kékfestőgyára Budapest, Spitzer Gerzon és társa Budapest, Weisz Ignác és fiai gőzmalma Arad, Weisz B. és M. kőszéngyára Budapest, Hatschek Ignác térképész Budapest, Brachfeld F. divatkereskedő Budapest, Pferffermann Imre paplangyáros Budapest, dr. Rainer Mór Eszék, Loser testvérek keserűforrás tulajdonosok, Hirschler Mór keserűvízforrás tulajdonos. Beimel és fiai cég Budapest, Strausz Antal Budapest, Schossberger Henrik dohánykereskedő Budapest, Neuschloss Károly és fia erdőtermelők Budapest, Miskolczi Miksa és fiai Eszék, Janovits Sámuel borovicskáért. Ezüstérmét nyertek: A Deutch-féle műintézet Budapest, Kanitz L.

boraiért, Adler és társa szeszesitalokért, Mautner József szeszesitalokért Szegzárd, Láng Márkus és fia szeszesitalok illok, Lengauer testvérek cognacja Versecz. Bronzérmet nyertek: Weinwurm A. fényképész Budapest, Stiasny E. és fia papírgyáros Körömczbánya, Hoffmann Miksa vasáruí Jolsva, Roth Bernát boraiért S.-A.-Ujhely, Láng Márkus és fia boraiért Illok, Lengauer testvérek boraikért Versecz, Krausz Lajos boraiért Pécs, Kellermann Vilmos szeszesitalaiért Botfalu és Rosenberg Lajos szeszesitalaiért Győr. — Megemlítjük, hogy a magyar osztály vezetésében és rendezésében nagy ügybuzgóságot és fáradhatlan tevékenységet fejtett ki Lederer Sándor miniszteri titkár, hitsorsosunk.

— **Anyja ravatalánál.** Nagy lelki erőről, de még nagyobb gyermeki szeretetről tett tanubizonyságot f. hó 23-án Dr. Rosenberg Sándor, Arad hirneves főrabbija. Még a legjobb gyermekek közt is ritka szeretettel csüngött édes anyján, özvegy Rosenberg Rezsóné, szül. Löw Sárán, ki f. hó 22-én 71 éves korában hirtelen halállal mult ki, mi kétszeresen sebzé fia szívét, ki imádva szeretett anyja halálánál jelen nem lehetett. A megnevezhetetlen fájdalom daczára az Aradról idesietett főrabbi kötelességének tartotta, anyja ravatalánál gyászbeszédet tartani. Leirhatatlanul megható látvány volt, mint küzdött a remek szónok a ki-kitörő könnyekkel és mint győzte le fájdalmát az anyja iránti tisztelet. Tartozom ezzel — szolt — anyám emlékének; és ha a szív még oly nagyon sajog és a határtalan fájdalom még oly erősen küzd is a szónoklás lehetősége ellen: beszélnem kell, hangosan ki kell kiáltanom, ki volt az én édes anyám, ki volt ez az erényekben és jóságban páratlan nő, kit im, elvesztettünk. Félóráig beszélt aztán a szerető fiu, ugy, hogy a jelen voltak legerősebbikének is küzdenie kellett, nem a könnyek ellen, mert ezeket visszatartani senki sem tudta, de a kitörő hangos zokogás ellen. A megboldogult, ki Baranya megyés rabbijának, Löw Izraelnek volt a leánya, ritka szellemmel, ismeretekkel, lelkierővel és erényekkel volt megáldva. A sors ugy hozta magával, hogy házát ő neki kellett fentartania, minek félszázad óta ritka kitartással, ezer küzdelmek közt halála órájáig becsülettel helyt is állt. Fiát ő vezette iskolába, sőt ő tanította a szentírás héber szövegére, ő örködött fölötté és gondoskodott róla, mig csak rabbi nem lett; és azután, mikor fia ezer örömmel magához vette, és kitartotta volna anyját, ez ezt elfogadni nem akarta. Nem akarom — szolt — hogy fiam tisztelete és irántam való szeretete csorbát szenvedjen; azért kezem keresményeiből akarok megélni. „Nincs egy gondolat agyamban, és nincsen érzés szívemben — szolt könnyek közt a szónokló fiu — melyre nem anyám tanítása hatott volna ki.“ Nagyon szép fordulatokkal anyjára alkalmazta a szónok a „Példabeszédek“ egész 31. fejezetét, mely tudvalevőleg az „Ésesz chajil“ az asszony-bajnokról szol. Zokogva bucsuzott el végül anyjától egyetlen leánya nevében is, ki az Oczeánon tul nemis tudja még, hogy megszűnt gyermeknek lenni. A temetésnél, melyet a pesti „Chevra Kadisah“ nagy előzékenységgel a főrabbi iránti tiszteletből díjtalanul eszkö-

zolt, jelen volt a pesti rabbiság, a szeminariumi tanárok. Dr. Simon József, Dr. Szili Adolf, Dr. Farkas Emil, az aradi zsidó hitközség küldöttsége Wallfisch előjáró vezetése alatt és a kiváló főrabbinak és elhalálozott anyjának még számos tisztelője és barátja. A temetön Pollak L. pesti rabbi mondott még megható gyászbeszédet.

— **Könyi Manónak,** kit büszkén vallunk hitsorsosunknak „Deák Ferencz beszédei“ czimű nagyjelentőségű könyvének III. kötete megjelent.

— **„És ha szűk is kezdeted, annál tágabb lesz a jövőd.“** A próféta eme ssava valósult a „Fővárosi szegény gyermekert egylet“-en is, melynek felséges királyunk — mint egy fenti hirben ujságotjuk — 1000 frtot adományozni kegyeskedett. „Beér Jáákob“ (Jakab forrás) név alatt lehető legszerényebb viszonyok közt alakult szeretett királyunk ezüst menyegzője alkalmából és most a főváros egyik kedvelt mintaintézménye lett. 20—25 gyermeket vehettek fel kezdetben egy szerény bérházban, és most 200 szegény gyermeke van az intézetnek, kiket ruházattal és ebédkoszttal ingyen látnak el a pompásan és nagyon czélszerűen berendezett tulajdonházban. Számos tényező s kivált 3 nemes hölgy működött közre az intézet emelésén, de az érdem oroszlán része mégis a fáradhatlan és saját ügyeit is az intézet érdekeinek feláldozó elnöké, Dr. Grosz Sándoré. Nagy gond nyomta az intézet vezetőit a nyár kezdetén, mikor ugyanis az ujonnan szerzett házat az intézet szükségleteihez képest átalakítani szükségesnek mutatkozott. Midőn az elnök f. hó 22-én a szépen adaptált helyiséget az összegyűlt választmányynak bemutatta, ezt azzal a jelentéssel lepte meg, hogy az összes munkálatokat ingyen végezték és az összes szükségelt anyagokat ingyen szolgáltatták a következő urak: Német Imre miniszteri tanácsos, Neuschloss Emil, Nickl Ignác, Zsolnay Vilmos, Balla József, Kauczer Kálmán, Schottola Ernő, Fischer Ignác (a ki a gyűlés alkalmából is 200 frtot adományozott az egyletnek), Bien János, Knuth H., Lederer Ernő és Grünhut József. Az elnök fel tudta keltetni ezen urak érdeklődését az egylet iránt, kik aztán hathatósan elősegítették az építkezést. Szabolcsi Miksa, iskolaatya meleg szavakban fejezte ki a választmány köszönetét és csodálatát az érdemes elnök működése iránt, mivel a választmányi ülés véget ért. — Az egyletnek jelenleg 1323 tagja van.

— **Róna József,** hirneves szobrász, az Arany-szobor pályázaton méltó feltűnést keltett reliefjeit (Buda halála és Toldi legyőzi a csehet), a nov. 15-én megnyíló őszi műtárlaton kőbe vésve ki fogja állítani. Mint halljuk, Róna sokszorosítani fogja e reliefeket s áruba bocsátja.

— **Horowitz Lipót,** a nagynevű festő, hazánkfia Varsóból Budapestre érkezett, hogy Jókai Mór olajfestésü arczképét elkészítse.

— **Schönerer utódjától,** Eichhorn Rudolf floridsdorfi kooperatortól, ki csak a napokban lett megválasztva Schönerer volt kerületében, természetesen Schönerer programjával, s kit feljebbvaló

szerzete, de még megválasztatása előtt, floridsdorfi plébánosnak nevezett ki, mit azonban az osztrák törvények szerint, a kormánynak is meg kell erősíteni, Dr. Gautsch, osztrák vallás- és közoktatásügyi miniszter f. hó 26-án eme új hivatalában való megerősítést megragadta.

— **Barnay Lajos**, a hírneves művész és a „Berliner Theater“ tulajdonosa (a pesti hitk. volt titkárának fia,) fényes sikereket ér el. Ennek illusztrálására szolgáljon az a körülmény, hogy Barnay 40,000 márkán zenekart fogadott, a jelenetek között való játszásra. De a színház látogatottsága oly nagy, hogy naponként kiürített orkesztrum mellett kell játszaniok a színészeknek.

— **Bartók és a zsidók.** Ismeretes dolog, hogy Bartók Lajos, a »Thurán Anna« szerzője nagy élvezettel csipkedi évek sora óta a zsidókat, élelclapjában, a »Bolond Istókban.« Bartók ur azonban beláthatja, hogy ezen passióját nem nagyon komolyan veszik a zsidók, s hogy néha a zsidókat másra is lehet használni, mint antiszemitáskodásra. Ugyanis, mint halljuk, Bartók két hitsorsosunkat: Barnay Lajost, a »Berliner Theater« igazgatóját és S o n n e n t h a l Adolfot, a bécsi udvari színház eddigi vezetőjét megkereste, hogy új művét alkalmazzák színre a nevezett színpadokon is. Ugy Barnay, valamint Sonenthal is kifejezték abbéli reményüket, hogy a darabot nemsokára színre fogják hozni.

— **A kopenhagai főrabbi,** W o l f f Ábrahám dr. 60 éves papi jubileumát mult számaink egyikében már röviden jeleztük. Erre vonatkozólag még a következőket írhatjuk: Épen most mult 60 éve, hogy IV. Frigyes Károly Wolff drt., a Danebrog rend lovagját stb. Dánia főrabbiává és szónokává nevezte ki. Wolff, ki egyuttal tanár is, jelenleg 88 éves és még működik hivatalában. Az ünnepély alkalmából a zsinagógában fényes istenisztelet tartatott, mely alkalommal S i m o n s o n rabbi üdvözlő szónoklatot intézett az ünnepelthez. A ritka ünnepély emlékére arany érmekeket vertek. Wolff tanár számos ajándékban részesült és a dán király a Danebrog rendjel I. osztályával tüntette ki. A kopenhagai lapok, pártkülömbőség nélkül igen megtisztelő cikkekben emlékeznek meg a jublánsról.

— **Egy zsidó hős emékszobra.** Tudvalevőleg, Mantua városa (Olaszország), F i n z i Giuseppe-nek, a nagy hazafinak és hősnek, már két év előtt emékszobrot állított. A kiváló férfiú Garibaldi, Cairol, Crispis más jelesek oldala mellett harczolt Olaszország egységéért és szabadságáért, s hazája érdekében életét is feláldozta. Ezen emékszobor költségeit adakozás útján szerezték be. Most a tartományi tanács elhatározta, hogy a haza és szabadság e mátyrjának mellszobrát elkészítteti a tanácsteremben való felállítás céljából.

— **Zsidó polgármesterek Ausztráliában.** H o r o v i t z Lajost egyhangulag Hamilton polgármesterévé választották. Vele együtt jelenleg 3 zsidó polgármes

ter van Ausztráliában, és pedig: Benjamin B. Melbourneban, K o h e n Jakob Sanhurstban. és H o r o v i t z Lajos Hamiltonban.

— **Kitüntetett zsidók.** A hivatalos olasz lap, a Gassetta Ufficiale jelenti, hogy Umberto király saját kezdeményezéséből Oblieght Emanuelt, az ismert zsidó publicistát a St. Maurizio e Lazzaro rendjel első osztályával tüntette ki. Az Annunciata rendjel után ez a legmagasabb olasz kitüntetés. Ugyanezen kiváló kitüntetésben részesült Artom Leone, szintén hitsorsosunk, ki mint tengerészparancsnok működik. A hivatalos lap ugyanezen száma még hét zsidónak a Corona d'Italia lovagkeresztjével való kitüntetését közli.

— **Cahen Coraliet,** a hírneves jótékonyaságu asszonyt, ki az 1870/71-iki német-francia háboru alkalmával valóban nagyszerű tetteket művelt a betegápolás mezején, mint Párisból jelentik, az „Association Des Dames Françaises“ tiszteletbeli elnökévé nevezték ki. Még az antisemita „Univers“ sem mulasztja el, hogy magasztaló szavakkal ne halmozza el kitüntetett hitsorsosunkat. Nevezett ultramontán lap ugyanis ezeket írja: „Cahen Coralie kétségenkívül korunk legnemesebb női alakjai közé tartozik, s ha nemis katolikus, mégis el kell ismernünk, hogy a jótékonyaság szent kötelességeit csodálatos módon teljesíti. Két éven át volt a sebesültek és foglyok nemtője. Több mint ötvenszer járta be a francia és ellenséges táborokat, mindenfelé kórházakat alapítva, melyeket barát és ellenség egyaránt tiszteletben tartott. A ki ezen asszonynyal és kis kíséretével találkozott, tiszteletteljesen emelt kalapot előtte, akár francia, akár német lett legyen. Önfeláldozó működése Metzben, Vendomeban, Párisban s a Rajnán tul, hol mint mentőangyal jelent meg mindenfelé, mindenkor emlékezetes marad. Vendomeban történt, hogy többször összeütközésbe került a poroszokkal, de energikus fellépése előtt még a kemény ellenfél is tisztelettel hajolt meg. Mindig igazsága volt. Ellenséges tábornokok nem egyszer fejezték ki nagyrabecsülésöket a hadcsapatok jelenlétében. Ellenséges törzsorvosok bámulattal szemléltek ez asszonyt, ki egész életét a felebaráti szeretet szolgálataának szentelte. A kormány megbizásából háromszor látogatta meg Németországot, hogy meglátogassa a foglyokat és sebesülteket. Berlinben nagyon szives fogadtatásra talált. A u g u s z t a császárné iránta való jóakarátát minden módon kimutatta. Olyan asszony ő, ki inkább érdemel emékszobrot, mint száz tábornok, érdemli mindazon jóért, a mit ezen háborus időkben a sebesültek érdekében végbevitt. S ezen emékszobrot el is nyerte: birja összes kartársainak méltó csodálatát és tiszteletét.“

— Megjegyezzük még, hogy a kiváló nő a becsületrend lovagja is.

— **Kitiltott antiszemita lap.** Az osztrák belügyminiszter Dr. Böckelnek, a német antiszemita országgyűlési képviselőnek Marburgban megjelenő „Reichs Herold“ című lapját féktelen antiszemita izgatások következtében Ausztriából kitiltotta.

— **Portugália** fővárosában, Lisszabonban R e n s a u d e Ábrahám hitsorsosunk az allami kereskedelmi akadémia igazgatójává neveztetett ki.

— **Sonnenenthal Adolfnak**, a világhírű bécsi művésznak a szerb király a Szava-rendjelt adományozta.

— **Alexandriában** a zsidó hitközségek egyesült előljárósága a nemrég elhalálozott chacham-basi helyére a tripoliszi főrabbit, Elijáhu Hazar ben Menachem chachamot választotta meg.

— **Nincs rá megjegyzésünk.** Értjük egy bécsi antiszemita lap panaszát, melynek kimondhatatlanul fáj, hogy oly ünnepélyes momentum alkalmával, minő az új bécsi burgszínház megnyitása volt, melynél jelen volt felséges királyunkon kívül, a szász és a szerb király, az osztrák trónörökös pár, az összes főhercegekkel, az angol trónörökös és más magas személyiségek, éppen egy zsidónak, Sonnenenthal Adolfnak kellett a prologust szavalnia; és ezt a prologust éppen egy zsidónak, Weilen József, udvari tanácsosnak kellett megírnia? És mit játszottak a prolog után? Eszthert! Mardochai reményeiről nyilatkozik Grillparzer e darabjában, miket Izrael népe jövője és nagysága iránt táplál. A zsidó leány meghódítja a perzsa zsarnok szivét és bukását készíti elő Hámannak, s mindezt éppen a világ legelső műintézetének megnyitásakor kellett tapasztalnunk stb. stb. Közöljük e panaszt azzal a hozzáttel, hogy nincs rá megjegyzésünk, de annál inkább örvendünk neki.

— **Franciaország és a koloniák nagyrabbija** helyére Zadoc Cahan, a párisi nagyrabbin kívül, Dr. Liebermann, Nancy nagyrabbija is pályázik.

— **Bold. Isidore L. M.** Franciaország és a koloniák nemrég elhunyt nagyrabbija, tudvalevőleg feje volt a francia központi consistoriumnak is. A vidéki consistoriumok küldötteseket már Párisba menesztették, hogy az új consistorialis elnököt megválasszák. A zsidó consistoriumnak Franciaországban nagy Napoleon által történt első kinevezése óta most hatodszor választanak elnököt.

— **Romániából**, Dr. Beck Mór, bukaresti főrabbi hazánkfia által szerkesztett román nyelvű „Revista Israelita“ kimutatása szerint az utolsó évtizedben 30.000 zsidó vándorolt ki Amerikába.

— **Vasut Jeruzsálembé.** A török kormány hitsorsosunknak, Nabon József portugáliai alkonzulnak engedélyt adott egy Jaffától Jeruzsálemig építendő vasúthoz, mely nemsokára el is készül. E vasút körülbelül 55 kilométer hosszú lesz és a Saron síkságon áthaladva, érinti Karyet-el-Inab községet (a bibliai Kirjath Jearim) s innen megy Jeruzsálem felé. Az utasok számát naponként körülbelül ötszázra lehet tenni.

— **A velencei nemzetközi kongressusra**, melynek célja volt az irodalmi tulajdonjog megvédése, majdnem minden művelt nemzet képviselve volt küldöttjei által. Ezen kongresszus elnökévé egyhangúlag Din Marco lovag hitsorsosunkat választották meg. Az alelnöki tisztet szintén zsidókkal, Oppert és Ratisbonne tanárokkal töltötték be, kik mint Franciaország képviselői jelentek meg.

 Tárgyhalmaz miatt lapunk mai számából több közleménynek ki kellett maradnia.

Szerkesztői üzenetek.

Pozsonyi. Azt hisszük, hogy éppen elég volt a Trefortkultusból. A zsidók mint magyar hazafiak gyászolhatták az államférfit, kinek hervadhatatlan érdemei vannak a magyar közművelődés körül (habár bevalljuk, hogy ránk kissé furcsán hatott, hogy éppen a pozsonyi zsidók buzdultak fel annyira, kik közt ritka a magyar szó akár a fehér holló, s kik a magyar közművelődést terjesztő nagy minisztert német gyászbeszédben ünnepelték zsinagógájukban) de ünnepelni Trefortot egy par excellence zsidó actus által, az által, hogy ünnepnapokon „Él mólé rachmim“ imát mondjanak el emlékére, erre valóban nem mondhatunk mást, mint azt, hogy azokra a zsidókra legalább, ugylátszik, mégis áll az, mit Trefort már 20 évvel ezelőtt akadémiai beszédében a zsidókról mondott, hogy t. i. n i n c s b e c s ű l e t é r z é s ű k. Ezt az elégtételt szolgáltatassuk tán annak a 70—80 tanulmányait jeles sikerrel végzett fiatal embernek, kik elkallódtak, diurnisták lettek, vagy más nyomoruságos életmódot választottak, mert elég lelkielő, elég vértanui elhatározás volt bennök, inkább lemondani szép életpályájukról, mint megtagadni apáik hitét? mert csak ennek az árán juthattak volna őket megillető álláshoz. Ezt az elégtételt nyujtsuk azoknak a fiatal tudósoknak, kik elég gyengék voltak, mert más úton kenyeret szerezni nem tudtak, hogy ha vérző szívvvel is, de odaadják lelküket, meggyőződésüket egy általuk külföldben is megérdemelt állásért? Ezt a moralt nyujtsuk tán tanulóinknak, kik a szombat és ünnepnapok megszenteltetésére kényszerítettek, ha csak tanulmányaikat abt ahagyni nem akarják? . . . . Valóban a zsinagógának legkevésbé sincs oka, Trefort emlékét áldani . . . . . Hogy az ország legnagyobb és legtöbb községei gyásztisztviszteleket sem tartottak Trefortért, ezt legkevésbé sincs okunk rossz néven venni tőlük, ép úgy, mint nincs jogunk korholni azokat, kik ez istentisztviszteleket megtartották.

F. H. urnak, Budapest. S ha mindjárt Kohn Lévi Izrael volna neve, akkor sem szakad feltételeznie, hogy zsidó, ha egyszer előljáró, esküdt, vagy ha csak írnok is — a fővárosnál. I. egyen nyugodt; az a kevés zsidó, kik akár állami, akár községi tisztséget viselnek, lelkiismeretesen megfelelnek kötelességüknek; szigorúak, értelmesek, szorgalmasak, becsületesek és igazságosak. Sem Braun Ignác, sem Schön József sem nem zsidó, sem nem ilyenek gyermeke.

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát

(Váczikörut 14, szemben az Andrásyut torkolatával.)
ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkő-
állítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

**Szép és pontos kivitelért és lehetőleg
olcsó megszámitásért kezeskedik a cég
jó hirneve.**

== Szombaton és ünnepnapon zárva. ==

Pályázat.

Fegyverneken (Jász-N.-K.-Szolnokmegye) izr. vallásu tanítónői állomás folyó évi deczember hó 1-én betöltendő. Fizetése: évi 400 frt.

Pályázni kívánók, kik a magyarban, német- s héberben jártasak, és kézimunkában sikerrel működtek, küldjék be okmányaikat f. év november hó 15-ig az alulírott iskolaszéki elnökhöz.

Fegyvernek, 1888. október hó 21-én.

Braun Péter
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A temesvári (belvárosi) izr. hitközség ezenel pályázatot hirdet egy **zeneileg képzett baszista — schóchet ubódek, koreh és előimádkozói** állásra. — Ezen állás, mely azonnal elfoglalható, **500 frt.** évi fizetéssel, természetbeli lakással, fél schechitával, (jelenleg havonként körülbelül 30 fr) és a megállapított stolailletményekkel javadalmaztatik.

A kellő képesítvényekkel (kabbólok) és egyéb bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok, melyekben a pályázóknak eddigi alkalmazásuk, életkoruk és családi viszonyaik is kiteendők, **f. é. november hó 15-éig** az alólirott elnökséghez küldendők be.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsájtatnak, utazási költségek pedig csak az alkalmazottnak fognak megtérítettetni.

Temesvárrott 1888 évi Oktober hó 25-én.

A temesvári (belvárosi) izr. hitközség elnöksége.

Pályázat.

A beszterczi orth. izr. hitközségben egy **jó előimádkozó** állása, kinek egytural sóchet ubodék, koré és-móhélnak is kell lennie, töltendő be. Évi fizetés (400) **négyszáz forint, a sechita fele és a szokásos járulékok.**

Jó nevü orth. rabbiktól nyert képesítésekkel (kabbóló) ellátott alkalmas pályázók, szükséges bizonyítványaik beküldésével sziveskedjenek **f. évi november hó 15-éig** az alulirt előljáráshoz fordulni. A versenyelőadásra csak a meghívottak bocsájtatnak és csak az alkalmazást nyerő költségei térítettnek meg.

Besztercze (Erdély) szeptember 18.

Blumenfeld Izsák

hitk. elnök.

Pályázati hirdetemény.

A tiza-beői auth. orth. izraelita hitközség részéről az üresedésben lévő **Rabbihelyettes állomásra** pályázat nyittatik. Évi illetés **350 frt.**, szabad lakás, anyakönyvelési illetmények, egész sechita és a szokásos mellék jövedelmek. A pályázóktól megkivántatik, hogy törvényszerü anyakönyvvezető sóchet-ubodék, mohel és jó előimádkozó legyen és 3 orthodox rabbitól hattóróval birjon. Az állás legkéőbb 1889. év Január 15-én töltendő be.

Próbaelőadások megkivántatnak, utiköltségek csak a megválasztottnak térítettnek meg.

T.-Beó 1888. Okt. 24.

Ehrlich Lipót

hitk. jegyző.

Ferencz József

hitk. elnök.

Ifj. Nagel Otto

könyvkereskedése

Budapesten, Muzeum-körut,

a nemzeti színház bérházában.

Bevezetésre ajánlatos népiskolai tankönyvek:

Módszeres tornatanítás. I. Népiskolai tornagyakorlatok, irták Horváth F. és Juhász Gy. Ára . . . . . —.40

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára . . . . . —.20

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben ára . . . . . —.20

Népiskolai földrajz. Irta: Barna J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára . . . . . —.20

A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismeretet nyújtja.

Magyarország története párhuzamosan **alkormányunk vázlatával** és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. főv. tanító. Negyedik kiadás. Kemény kötésben ára . . . . . —.30

Népiskolai számtan I. rész, a népiskolák II. osztálya számára, irták Virág [Schön] József és Walter K., kemény kötésben ára . . . . . —.15

Népiskolai számtan II. rész, a népiskolák III. osztálya számára, irták Virág [Schön] József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára . . . . . —.20

Népiskolai számtan VI. rész, a népiskolák V. és VI. osztálya számára, irták Virág [Schön] József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára . . . . . —.40

E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az elemi számtan ismeretetésébe a vidéki gyermek látköréből vett gyakorlati példákat alkalmazva, miért is e könyv vidéki iskolában különös helyén van.

Az egyenetlek megfejtése népszerű modorban írta Schwarz M. állami tanító, a népiskolák V., VI. osztályai és polgári iskolák számára ára . . . . . —.40

E könyv jövedelméből az országos tanítók árvaháza javára minden elkelt példány után tíz-tíz krajczár szerző részéről fordítottatni fog.

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., I. rész. Kemény kötésben ára . . . . . —.30

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., II. rész. Kemény kötésben ára . . . . . —.25

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., III. rész. Kemény kötésben ára . . . . . —.35

Zsidó hittani katekizmus leányiskolák részére, írta Halász N., IV. rész. Kemény kötésben ára . . . . . —.35

Minden bárhol kiadott vagy hirdetett könyv nálam és a legelőnyösebb árszámítás mellett kapható. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítettnek.

— Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Német nyelven:

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, I. Theil für die unteren Jahrgänge der Volksschule. Második kiadás. Kemény kötésben ára . . . . . —.30

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, II. Theil für die oberen Jahrgänge der Volksschule. Kemény kötésben ára —.30